

Sağlıklı Kent, Siyaset, Planlama

Saliha E. Aydemir

Sağlıklı Őehir Planlaması ve Yerel Yönetimler Semineri

27-28 Nisan 2007 Trabzon

Günümüzde "sağlık" kavramı neleri içerir ?

Sağlıklı kent deyince ne anlıyoruz ?

Sağlıklı kentin mekansal ve toplumsal bileşenleri nelerdir?

Planlama sağlıklı kent yaratmada başarılı mıdır?

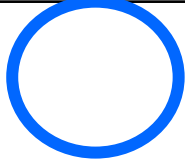

Kent planlamaya müdahil aktörlerin rolü nedir?

Ulusal ve yerel düzeyde planlama kurumunda yapılacak düzenlemeler neler olabilir?

Tablo 1. Sağlıkta sosyal ve çevresel belirleyiciler ve planlama politikaları ile ilişkileri

Sağlığın belirleyici ölçütleri	Belirleyicilere erişim düzeyini etkileyen planlama politika alanları								
	İmar mevzuatı	Konut politikası	Ekon. kalkınma	Sosyal olanaklar	Açık alan	Ulaşım	Enerji su, kanal	Kent formu	Kentin yeniden yapılan
1. Bireysel yaşam biçimi (fiziksel çevrenin sağlıklı bir yaşam biçimini desteklemesi)		○	○	○	●	●		○	○
2. Sosyal birlik (yerel sosyal ağların güçlendirilmesi)		○	○	○	○	○		●	○
3. Yaşam ve çalışma koşulları									
• Barınma	●	●					●	○	○
• Erişim		●	○	●	○	●		●	○
• Güvenlik	○	○				●		○	○
• Eşitlik	○	●	○	●	○	●	○	●	○
4. Çevresel koşullar									
• Hava	○	○	●		○	●	○	○	○
• Su ve sağlığı koruma	●		○		○		●		
• Topraklar ve katı atıklar	○		○						●
• İklim dengesi	●		●	○	○	●	●	●	○

Tablo 2. Çevre niteliğine bağlı etkinlik frekansı değişimi

Açık alan Etkinlik türleri	Fiziksel çevre kalitesi	
	Kötü	İyi
Zorunlu		
İsteğe bağlı		
Sosyal		

Kaynak: Gehl, 1987

Sağlığın belirleyicileri

Bireysel yaşam biçimi
(fiziksel çevrenin sağlıklı bir yaşam biçimini desteklenmesi)

Sosyal birlik (yerel sosyal ağların güçlendirilmesi)

Yaşam ve çalışma koşulları

- . Barınma
- . Erişim
- . Güvenlik
- . Eşitlik

Çevresel koşullar

- . Hava
- . Su ve sağlığı koruma
- . Topraklar ve katı atıklar
- . İklim dengesi

Mekansal, Toplumsal Talepler

. "Yoğunluk"ları doğru seçilmiş, "altyapısı ve çevre kalitesi" denetlenen yaşam alanları,

. Uygun nitelik ve nicelikte **yeşil alanlar** (özel ve kamusal, doğal ve insan tarafından oluşturulmuş)

. **Kültürel ve doğal mirasın** korunması

. Yaya konforu, taşıt bağımlılığı düşük ulaşım

. **Toplum bilincine** sahip olma, katılma

. **Eşitlik**

Şekil 1. Sağlıklı kent hedeflerinin mekansal ve toplumsal bileşenleri

Emlak sahipleri

- Emlak getirisini en çoğa çıkarmak,
- **Mekansal bölüşümden pay** almak
  - İmar hakkı alma/arttırma talebi
  - Fiziksel altyapıda kalite talebi
  - Sosyal donatılara yakın olmak ...
- “Benim arka bahçemde olmasın”
- Vergilerden muafiyet/oranlarda düşme...

Müteahhitler, Girişimciler

- Kârı en çoğa çıkarmak
- **Mekansal bölüşümden pay** almak
  - İmar haklarını arttırmak
  - Fiziksel altyapıda kalite talebi ...
-

Sivil Toplum Kuruluşları

- (İlgi alanlarına göre) Toplum adına kentsel kararlara müdahil olmak
- .....

Kentliler

- Sağlıklı, güvenli altyapı hizmetleri (yol,su,..)
- Sağlıklı katı atık toplama-depolama hizmeti
- Özellikle çocuklar ve gençler için güvenli, erişilebilir oyun ve spor alanları
- Yaşam alanlarında fiziksel ve çevresel nitelik (görsel, gürültü, hava, vb. kirlilikler) ...

Planlama ekibi

- Planlamanın/şehirciliğin teknik doğrularını uygulamak, eşitlik sağlamak, toplum yararını kollamak
- Sesi duyulmayan/az duyulan toplum kesiminin sesi olmak
- Farklı/çelişen-çatışan istekler arasında uzlaşma aramak
-

Belediye

- Kenti yaşanabilir kılmak
- Seçmenine **mekansal bölüşümden pay** vermek
- “Girişimci” belediye/”kamu-özel ortaklığı”
- Sağlıksız kent dokularını iyileştirmek/yenilemek [dönüşüm (?)]
- Emlak gelirini arttırmak

Çatışma-uzlaşma

Merkezi Yönetim

- Yereldeki seçmenine **mekansal bölüşümden pay** vermek
-

KENT

P
L
A
N
L
A
M
A

SONUÇ

Ulusal düzeyde;

- Planlama kurumunu baskı altına sokan, bir kısım aktörleri kışkırtan imar rantını ciddi oranda kamuya aktaracak yasal düzenleme ŞARTTIR. İngiltere'de değer artışının %40'ı, İsrail'de duruma göre %31-50'si vergi olarak geri alınmaktadır. [Bizde vergilendirme oranı "binde"ler düzeyindedir, yani vergilendirilmemektedir].

Yerel düzeyde;

• Yerel planlama kurumu bütün politikalarına, planlama kademelerine ve aşamalarına, eylemlerine **kent sağlığı perspektifi**’ni katabilir [“Stratejik Çevre Değerlendirmesi”, “Gender (toplumun temsil edilemeyenleri) Sistemik Yaklaşımı” tekniklerinden yararlanılabilir]. Böyle bir ele alış, planlama kurumuna ve diğer aktörlere kararlarının/eylemlerinin sağlık üzerindeki tasarlanmış ve/veya kasıtsız sonuçlarını sorgulamalarına ve anlamalarına olanak tanıyacaktır.

Ayrıca, kararın/eylemin kimin/kimlerin değerlerini yansıttığı, kimlerin/ hangi toplumsal grupların yaşam kalitesini ve yaşam alanını nasıl etkileyebileceğini görmelerini sağlayacaktır. Bunun iki temel yararı olacaktır;

1) Kanımca en önemlisi aktörlerin yalnızca ilgilenilen konu ya da mekanla sınırlı kalmayıp, onun içinde yer aldığı/bir parçası olduğu "**bütün resmi**" görmelerini sağlayacaktır. Bu gelişmenin, uzun dönemde de olsa planlamada rasyonel karar süreçlerinin benimsenmesine katkısı olacaktır.

2) İkincisi, gerekiyorsa geri dönülerek söz konusu kararın/ eylemin yeniden gözden geçirilmesine ortam hazırlanacaktır ki böylece önemli hatalar önlenebilecektir.

Şunu unutmamak gerekir ki "sağlıklı kent" hareketi yalnız yaşamakta olduğumuz "**bugünün yaşam kalitesi**"ni değil, bugün aldığımız kararlarla geleceğe de biçimlendirdiğimizden, çocuklarımız, torunlarımız, kısaca "**gelecek nesillerimizin yaşam kalitesi**"ni de inşa etme hareketidir.

TEŐEKKÖR EDERİM